

COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS

SCIENTIA

NOVEMBER, 2022

COVENTRY, UNITED KINGDOM

**THE DRIVING FORCE OF SCIENCE
AND TRENDS IN ITS DEVELOPMENT**

III INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND THEORETICAL CONFERENCE

**EUROPEAN
SCIENTIFIC
PLATFORM**

DEVELOPMENT AND SCALING OF A RECOMMENDATION SYSTEM USING DEEP LEARNING AND BIG DATA TECHNOLOGIES Нoі V.T.	100
EDGEDB ПРИ РОЗРОБЦІ ПРОЕКТІВ НА GO Горовой В.В., Лазурик В.М.	103
SECTION 12. TRANSPORT AND TRANSPORT TECHNOLOGIES	
ВПЛИВ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ НА ЕКОЛОГІЮ ДОВКІЛЛЯ ХАРКІВЩИНИ Шипова О.Ю., Шипов Є.Г.	107
SECTION 13. PHILOLOGY AND JOURNALISM	
ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АГРАРНИХ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ (НА МАТЕРІАЛІ ТЕКСТІВ З ГАЛУЗІ ЛІСІВНИЦТВА) Ольховська Н.С., Яник К.О.	112
МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ІДЕАЛИ У ТВОРЧОСТІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ Чумак Т.М.	117
СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПОГЛЯД НА ЛІНГВІСТИЧНІ ПАРАДИГМИ Науково-дослідна група: Щигло Л.В., Дорогокупля А.О., Руденко М.Д., Федірко В.В.	120
SECTION 14. PHILOSOPHY AND POLITICAL SCIENCE	
«ГЕГЕЛІАНСТВО» Д. І. ЧИЖЕВСЬКОГО Ордіна Л.Л.	122
SECTION 15. PEDAGOGY AND EDUCATION	
IMPLEMENTATION OF STUDENTS' RESEARCH WORK IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING Feshchuk A.M., Halatsyn K.O., Yaroshenko O.L.	124
LEARNING FOREIGN LANGUAGES WITH THE HELP OF AUTHENTIC VIDEO MATERIALS Haimakher K.Ye.	127

SECTION 14. PHILOSOPHY AND POLITICAL SCIENCE

Ордіна Лариса Леонідівна

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри філософських та політичних наук
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна

«ГЕГЕЛІАНСТВО» Д. І. ЧИЖЕВСЬКОГО

За роки незалежності України зростає зацікавленість сучасних дослідників щодо діяльності наукових діячів минулого. До таких науковців належить відомий філософ, славіст, педагог Дмитро Іванович Чижевський (1894-1977). Більшість історико-філософських досліджень Д. І. Чижевського стосується історії філософії слов'янських народів (філософської славістики). Із західної філософської традиції він надавав перевагу у своїй науково-педагогічній діяльності античній філософії, містицизму і пієтизму (протестантській релігійній філософії, яка опонувала теологічним доктринам лютеранства і кальвінізму), філософії Г. В. Ф. Гегеля, романтичній філософії (Шиллер, Шеллінг та ін.). Як стверджував історик, публіцист Панас Феденко (1893–1981), його приваблювала філософія, у якій ідеї мають емпіричну реальність і виводять свідомість за межі цієї реальності – у трансцендентне[1].

Очевидним є вплив на Д. Чижевського концепції, обґрунтованої Гегелем у «Лекціях з історії філософії», де виокремлено об'єктивний процес розвитку абсолютного духу та концептуалізацію абсолютного духу у працях істориків філософії[2].

Гегель звернувся до питання про важливість культурно-історичного контексту для розгляду історії філософської думки, але не розвинув цього підходу, поєднавши елементи просвітницького універсалізму (історія світового духу прокладає собі дорогу крізь різні нації) зі своєю феноменологією духу. Під впливом гегелівської феноменології духу та ідей романтичної філософії у Німеччині сформувалися історична школа права та історична школа політичної економії, представники яких вказували на унікальний і неповторний характер кожної історичної епохи.

Прихильники історизму, запозичивши окремі засади гегелівської історико-філософської концепції, суттєво її переглянули. Вони відмовилися від гегелівського ідеалістичного вчення, яке визнавало основою всього розум, прагнення бачити історію філософії як схему послідовного розгортання змісту окремих логічних категорій, спрямованого до появи завершеної гегелівської системи. Натомість, вони почали наголошувати на самодостатній цінності, унікальності, навіть несумірності окремої філософії і світоглядів. Унаслідок цього логіко-теоретичний підхід Гегеля до історико-філософського розвитку було доповнено підходом культурологічним, зорієнтованим також на врахування контексту світорозуміння, які містять самотутні національні культури.

Подоланню однобічності логіко-теоретичного підходу сприяли історико-філософські дослідження неокантіанців В. Віндельбанда, Г. Ріккєрта, Е. Кассірера та ін. Відмовившись від абстрактного універсалізму, вони зосередили свою увагу на вивченні конкретно-індивідуальної специфіки філософської думки окремих епох (античності, середньовіччя, Нового часу) у зв'язку з розвитком науки, релігії, духовної культури. Подібні погляди на методи історико-філософського дослідження обґрунтовували і неогегельянці, які різко критикували раціоналістичний підхід в історії філософії, розглядаючи філософські системи

і вчення як вияв унікальності конкретної культури та епохи.

Ці нові філософські підходи спонукали Д. Чижевського до виходу за межі гегелівської схеми, оскільки механічне її застосування до історії національної філософії, зокрема української, не дало змоги враховувати національні особливості у розвитку філософії. Вчений вважав, що духовна культура – явище настільки складне і багатоманітне, що певну універсальну, придатну для всіх часів і всіх народів періодизацію чи типологію виробити дуже важко[3].

Продуктивним з історико-культурного погляду, на думку Д. Чижевського був підхід, обґрунтований істориками європейського мистецтва, які прагнули розглядати історію мистецтва як історію стилів, тобто притаманних тій чи іншій добі мистецьких ідеалів, смаку, характерних ознак мистецької творчості. Розглядаючи історію філософії як процес виникнення і зміни окремих епох, Д. Чижевський вважав, що зміна однієї епохи іншою не означає відходу попередньої у небуття. Ідеологічні епохи мають початки, однак не мають закінчення в точному значенні цього слова[3].

Примітивізація минулих інтелектуально-культурних досягнень (від етнокультури до філософських ідей), успадкування від минулого чогось гіршого, а не кращого – поширені явища в історії. Із забуттям важливих культурних здобутків, відокремленням людей від них, передусім, унаслідок популяризації нової ідеології чи релігії, призводить, перш за все до загрози деградації суспільного життя. Відомими прикладами є поширення християнства (нехтування здобутками античної культури і філософії) або тоталітарної комуністичної ідеології. Тільки відповідний рівень свободи і наявність культурної еліти є перешкодами деградації духовного життя нації. Д. Чижевський сам прагнув повернути із забуття твори та імена осіб, ідеї яких було вилучено з інтелектуального життя або спотворено.

Оскільки значну частину філософської славістики Д. Чижевського займає вивчення поширення ідей західної філософії серед слов'янських народів, то важливою складовою його методології історико-філософського дослідження став порівняльний метод. Цей метод він поєднував із методом індивідуалізації у ту суспільно-політичну і культурну ситуацію, в якій діяв певний філософ. Це спонукало його до поєднання компаративістики з методами герменевтики, коли основна увага дослідника зосереджена на з'ясуванні того, яких модифікацій набувають певна ідея, символ чи сюжет унаслідок свого поєднання до іншого культурного підґрунтя.

Отже, внесок Дмитра Чижевського у висвітлення ролі європейських ідей в історико-філософському процесі в Україні стосуються впливів ідей античності та німецької класичної філософії на становлення української філософської думки. Підґрунтям рефлексій над історичним виміром людського буття у Д. Чижевського виступає гегелівська теорія історичного процесу. Розгляд конкретного змісту української та німецької філософії здійснюється з урахуванням того, наскільки філософія трансформується, включаючись до змісту іншої культури, під впливом національних особливостей останньої. Виходячи з такого підходу, подано загальну картину проникнення та засвоєння ідей німецької класичної філософії в Україні в першій половині XIX сторіччя.

Список використаних джерел:

1. Феденко Панас (1978). Дмитро Чижевський, 4 квітня 1894 – 18 квітня 1977 (спомини про життя і наукову діяльність)/Нариси. 36.
2. Історія філософії: Підручник(2002) / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В. І. Ярошовця. 774 с.
3. Чижевський Д. (2005). Філософські твори : у 4-х т. / Під заг. ред. В. Лісового / Дмитро Чижевський. – Т. 1. – К. : Смолоскип, 402 с.